

FOLKEKIRKE – også for migranter

AF
LUCAS SKRÆDDERGAARD og
BERIT WEIGAND BERG,
hvh. netværksmedarbejder i
Folkekirken Migrantsamarbejde
og udviklingskonsulent i
Kirkefondet

I dag oplever storbysogne, købstadssogne såvel som landsogne, at migranter af alle slags bosætter sig hos dem. Det har rejst spørgsmålet om, hvordan kirken kan tilpasse sit arbejde til denne virkelighed. Ikke kun de steder, hvor der igennem længere tid har boet mange migranter, men også

i alle de andre sogne. De seneste to år har Folkekirken Migrantsamarbejde derfor gennemgået en stor forandring. Kernen i denne forandring er begrebet ”almindeliggørelse”, som handler om at integrere arbejdet med migranter i kirken aktiviteter. Målet er at gøre arbejdet med migranter til en del af kirkens daglige virke, i stedet for at behandle det som en særskilt opgave. I denne artikel vil vi præsentere, hvordan vi har grebet opgaven med almindeliggørelse an og pege på noget af det, vi har lært undervejs. Først lidt om baggrunden for arbejdet.

En ny retning for migrantarbejdet

Folkekirken Migrantsamarbejde har eksisteret siden 2018, hvor det opstod som en udløber af Folkekirken Asylsamarbejde. Til dagligt holder samarbejdet til i kontorer på Peter Bangs Vej, hvor det indgår i Det mellemkirkelige Råds kontor og hverdag. Det arbejder på flere områder, bl.a. med at skabe materialer på mange sprog, der kan være hjælp til det enkelte sogn. Seneste tilføjelse er fx breve til konfirmandforældre, der ikke læser dansk. Derudover hjælper de ansatte i sogne, provstier og stifter med at få skabt strategier for deres arbejde med migranter. Lige som Migrantsamarbejdet faciliterer både netværker og fælles ansættelser på området.

I efteråret 2021 igangsatte Folkekirken Migrantsamarbejde en omfattende proces med at revurdere, hvordan kirken arbejder med migranter. Igennem bl.a. interviews og besøg i de sogne, hvor migrantarbejdet længe har været i fokus, stod det helt klart: Hvis folkekirken migrantarbejde skal være bæredygtigt, skal det integreres i kirkens daglige

rutiner. Særarrangementer og projekter, der kræver ekstra ressourcer, kan være gode til at sætte fokus på emnet, og dermed komme i gang. Men de er ikke holdbare i længden. Kirken har allerede mange opgaver, og migrantarbejdet kan hurtigt blive endnu en byrde, hvis det ikke bliver en naturlig del af hverdagen.

Almindeliggørelsen handler derfor om at tænke migranter og nydanskere ind i de aktiviteter, som kirken allerede har. Eller at skabe nye aktiviteter for hele sognet, hvor migranter er indtænkt fra starten. Det kan være alt fra undervisning af minikonfirmander og musikalske arrangementer til at ansætte migranter som medarbejdere i folkekirken. Formålet er at sikre, at arbejdet med migranter ikke opfattes som noget ekstra eller fremmed, men som en del af kirkens puls.

For at løbe denne nye måde at tænke på i gang indgik Folkekirken Migrantsamarbejde en 2-årig aftale med Kirkefondet om, at udviklingskonsulent Berit Weigand Berg skulle indgå i arbejdet. Hun blev bedt om at pakke konsulentkufferten med en bred vifte af viden og erfaring om, hvordan folkekirken fungerer i praksis, og hendes forskning i, hvordan man skaber forskellige former for deltagelse. En sammensætning der iflg. Migrantsamarbejdet har været afgørende for at skabe en sammenhæng mellem det, som sker på kontoret og den virkelighed, sognene står i. Og selv om det ofte er svært at sige noget, der er dækkende for, hvad virkeligheden er, så er det nu alligevel blevet et nøgleord for de forgangne to år. For arbejdet med migranter skal tilpasses de lokale forhold i hvert sogn, uanset om man er i en storby eller på landet. Det handler om, hvilke migranter der bor i sognet, men også om, hvilke ressourcer der er til stede. Det er fx langt fra alle sogne, der har en kirke- og kulturmedarbejder, og her bliver det præsten, menighedsrådet og de øvrige frivillige, der skal finde en måde at gribe arbejdet an på, som de rent faktisk kan løfte.

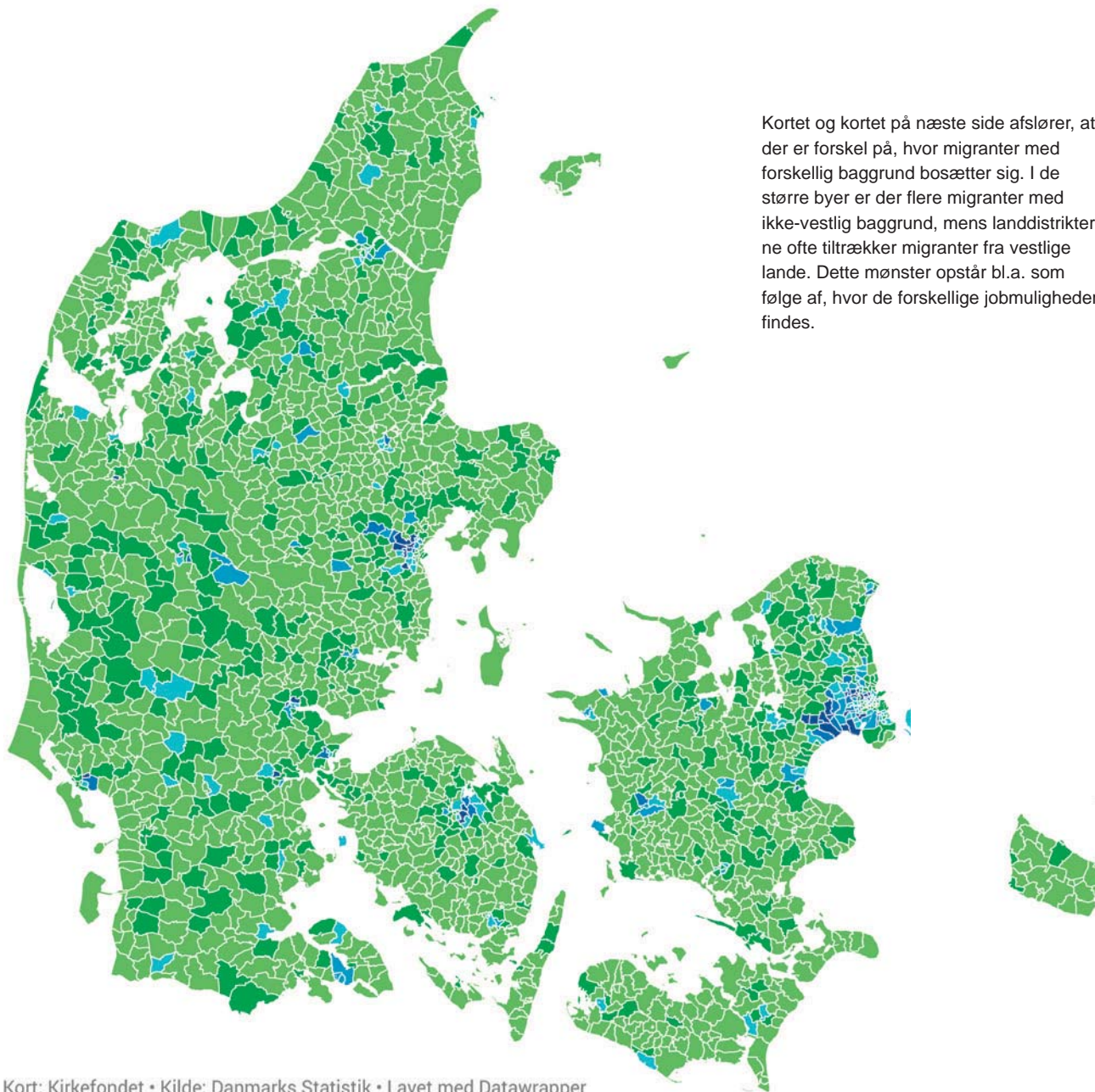
Migranter findes overalt i Danmark

En almindelig opfattelse er, at migranter hovedsageligt bor i storbyer som København, Aarhus og Odense. Men virke-

Indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund

i danske sogne pr. 1. januar 2023 i pct. af befolkningen

■ < 5,0% ■ 5,0%–10,0% ■ 10,0%–15,0% ■ 15,0%–20,0% ■ 20,0%–25,0% ■ ≥ 25,0%

Kortet og kortet på næste side afslører, at der er forskel på, hvor migranter med forskellig baggrund bosætter sig. I de større byer er der flere migranter med ikke-vestlig baggrund, mens landdistrikterne ofte tiltrækker migranter fra vestlige lande. Dette mønster opstår bl.a. som følge af, hvor de forskellige jobmuligheder findes.

Kort: Kirkefondet • Kilde: Danmarks Statistik • Lavet med Datawrapper

ligheden er, at migranter bor over hele landet. Hvordan det ser ud i ens eget sogn, kan man finde i en database, som findes på Landsforeningen af Menighedsråds hjemmeside.

Ud fra disse tal har Kirkefondet udviklet et danmarkskort, der viser, hvor mange mennesker med anden baggrund end dansk, der bor i hvert sogn. Kortet har været en øjenåbner for mange, og det viser tydeligt, at migranter ikke kun findes i byerne, men også i landdistrikterne, fordi mange migranter arbejder i landbruget.

Kortet afslører også, at der er forskel på, hvor migranter med forskellig baggrund bosætter sig. I de større byer er der flere migranter med ikke-vestlig baggrund, mens landdi-

strikterne ofte tiltrækker migranter fra vestlige lande. Dette mønster opstår bl.a. som følge af, hvor de forskellige jobmuligheder findes.

Viden og redskaber til sognene

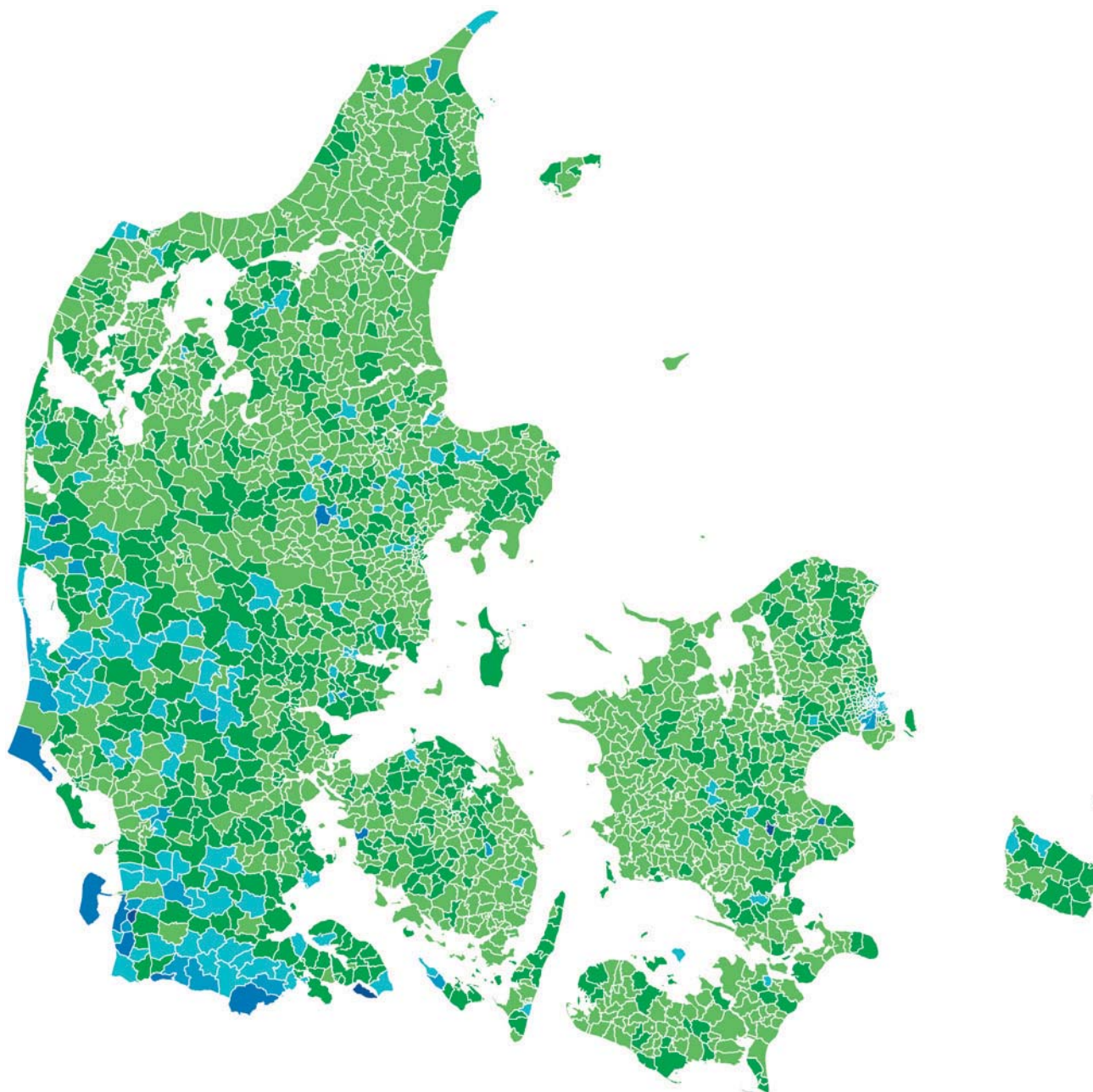
Tallene viser et klart billede: Folkekirken er overalt kirke et sted, hvor der også er migranter. Folkekirkenes Migrantsamarbejde ønskede derfor at kunne tilbyde værktøjer og støtte til de sogne, der gerne vil arbejde med migranter i deres dagligdag. Uanset sted og størrelse.

For at komme nærmere på, hvilke behov sognene kunne have, kiggede vi på deres hverdag fra flere vinkler. For har ►

Indvandrere og efterkommere med vestlig baggrund

i danske sogne pr. 1. januar 2023 i pct. af befolkningen

< 5,0% 5,0%–10,0% 10,0%–15,0% 15,0%–20,0% 20,0%–25,0% ≥ 25,0%

Kort: Kirkefondet • Kilde: Danmarks Statistik • Lavet med Datawrapper

kirken nogle ”skal-opgaver”, når det kommer til migranter, eller er det hele ”kan-opgaver”? Og er der nogen ”kan-opgaver”, der er lettere at gå til end andre?

En central del af indsatsen kom derfor til at handle om at forstå de møder, der er mellem kirkens ansatte og migranter. For inden et sogn har fundet en måde at være kirke for og med de lokale migranter på, så er de allerede i gang med at skulle være folkekirkekontor, i og med at kirkekontoret er for alle i sognet. Meget er ganske rigtigt flyttet over på borger.dk, men som man kan se af artiklen

om kirkekontoret på side 14-15, så er der stadigvæk en del som kirkekontoret tager sig af for alle, der bor i Danmark (med undtagelse af dem, der bor i Sønderjylland). Kirkegårde rummer også tydelige tegn på, at kirken på nogle områder allerede er kirke for alle. Navne, udsmykning og nogle steder hele afsnit på kirkegårde fortæller om migranter både fra før og nu, der kommer hertil og ender med at blive begravet her.

Både kordegne og gravere møder altså allerede migranter. Måske hverken hver eller hver anden dag, men til gen-

gæld møder de dem ofte uden varsel. Både på kirkekontoret og på kirkegårdskontoret kommer migranter – som alle andre – ind ad døren i åbningstiden. Det har derfor vist sig, at det kan være til god hjælp for de ansatte, hvis de har haft mulighed for at gøre sig klar på situationen. Ikke kun på hvad der skal ske, når det kommer til arbejds-gange osv., men også hvordan vi skaber gode møder og samtaler. Også når sproget driller, når man endnu ikke er vant til dansk digitalisering, når man ikke forstår, hvorfor folkekirken er inde over osv. Vi har derfor udarbejdet nogle kulturvejledninger, hvor man kan finde gode råd og erfaringer.

Når det kommer til ”kan-opgaverne”, så bliver de mange steder løftet af kirke- og kulturmedarbejdere. I hvert fald i de sogne, hvor de har en sådan ansat. Men også præster og organister griber disse opgaver. Inden for eget sogn eller på provsti- eller stiftsniveau. De fortællinger, vi har hørt, er, at nogen kom i gang ved at gå strategisk og struktureret til opgaven. Særligt dem, der har det indskrevet som en kvote eller et indsatsområde. Til dem, der har brug for at gribe en arbejdsopgave an på denne måde, har vi udviklet en oversigt over nærmest alle tænkelige organisationsformer. På den måde er det muligt at finde den form, der giver bedst mening netop på det sted.

Andre var kommet i gang mere eller mindre ved en tilfældighed. De var faldet i snak med en migrant, eller havde måske fået tanken: Vi må da gøre noget. Deres strategi var så at sige at starte i praksis. Inspireret af denne gruppe samlede vi en lang række af konkrete forslag, som et sogn kan gå i gang med så godt som allerede i morgen. De fleste af disse forslag koster ikke alverden i materialer – hvis overhovedet noget. Det er altså mere timerne, der skal findes. Enten blandt de ansatte eller blandt de frivillige.

Frivillighed og fællesskab

Folkekirken er nemlig ikke kun båret af ansatte, men i høj grad også af frivillige. Og i mange sogne bliver arbejdet med migranter i høj grad løftet af frivillige. Det giver rigtig god mening lokalt af flere årsager. Når først der er taget hånd om ”skal-opgaverne”, er det mange steder oplagt at vende sig mod de ”kan-opgaver”, hvor relationer spiller en stor rolle. Det er uanset om migranterne i lokalområdet venter på opholds- og arbejdstilladelse, eller om de allerede havde et job, da de kom hertil. Og netop relationer er det, som fx kommunen ikke kan byde på. Ved at inddrage de frivillige, der deltager i kirkens arbejde, opstår der muligheden for at lære om og engagere sig i arbejdet med migranterne, men også for at lære migranterne at kende som naboer, som forældre til en fra ens eget barns klasse osv.

For at skabe en fælles forståelse og et udgangspunkt for samtalen om migranter i kirken for både ansatte og de frivillige arrangerede Folkekirken Migrantsamarbejde og Landsforeningen af Menighedsråd i april 2024 en konference med titlen ”Midt iblandt os – migranter i kirke og samfund”. Konferencen samlede deltagere fra alle dele af folkekirken, og der kunne derfor tales om praksis og erfaringer på alle niveauer. Lige som der var plads til at tale om de udfordringer, som sognene støder på.

Udfordringer og muligheder

På konferencen stod det klart, at der er mange forskellige områder af folkekirken arbejde, der påvirkes af tilstedeværelsen af migranter. For eksempel står kirken over for nye udfordringer, når det gælder begravelsestraditioner. Migranter fra andre kulturer kan have traditioner, der er forskellige fra dem, vi er vant til. På kirkegårdene sker det, at migranter med ortodokse baggrund har en stærk tradition for at besøge graven på nogle bestemte dage. Fx på dag 40 for dødsfaldet og i forbindelse med den ortodoks påske (der ofte ligger forskudt i forhold til den, vi kender). Disse besøg har en lidt anden logik, end hvad vi er vant til. En ortodoks ser nemlig deres kære som nogen, der nu er levende hos Gud, og derfor besøger man graven for at være sammen med den døde. Og det gør man fx ved at spise sammen og også gerne drikke sammen.

Alt det, kan graverne let lære at kende og navigere i, og man kan lave gode aftaler med gravstedsejerne om, hvornår kirkegården fx må fjerne det efterladte mad. Men hvis de øvrige ansatte, menighedsrådet og frivillige også kender dels familierne og dels deres skikke og traditioner, er der

Arbejdet med migranter skal tilpasses de lokale forhold i hvert sogn, uanset om man er i en storby eller på landet. Det handler om, hvilke migranter der bor i sognet, men også om hvilke ressourcer, der er til stede

langt flere, der kan hjælpe med at fortælle resten af lokalsamfundet, hvorfor det er anderledes og alligevel helt i orden. På samme måde vil mange flere kunne hjælpe migranterne med at finde vej i den danske logik. Hvorfor er det nu lige, at vi skal forbi kirkekontoret, når vi ikke er medlemmer af folkekirken? Hvem kan forklare mig om, hvad det vil sige at gå til præst, når nu mine børn gerne vil følges med resten af klassen? Osv.

Fortsat fokus på almindeliggørelsen

Med udgangen af året afsluttes Kirkefondets to-årige samarbejde med Folkekirken Migrantsamarbejde, men arbejdet med almindeliggørelse fortsætter. Fremover vil indsatsen fortsat favne både dem, der ønsker at gå struktureret til værks med en klar strategi, og dem, der foretrækker en mere praktisk og spontan tilgang. Ved at støtte begge tilgange håber Folkekirken Migrantsamarbejde at give alle sogne mulighed for at integrere migrantarbejdet i kirkens virke, så det bliver en naturlig del af dagligdagen.

Det handler ikke om at lægge ekstra byrder på kirkens ansatte eller frivillige, men om at sikre, at folkekirken forbliver relevant og åben for alle i lokalsamfundet – uanset deres baggrund. •